

DAMUNT DAMUNT

REVISTA D'INFORMACIÓ LOCAL

SANT JOAN - NOVEMBRE 1994 - Nº 42

Miquel Fiol

DAMUNT DAMUNT

Revista d'Informació local
SANT JOAN (Mallorca)

Octubre 1993 - Núm. 29
Depòsit legal PM-673-1991

Domicili:

Major, 68
07240 Sant Joan (Mallorca)
Tel. 52 61 83

Director:

Miquel Florit Huguet

Col.laboradors:

Antoni Amengual Barceló
Antònia Amengual Salvà
Francesc Alzamora Bauzà
Joan Barceló Serra
Margalida Bauzà Bover
Guillem Company Bauzà
Gabriel Company Gayà
Nino Company Pérez
Carles Costa Salom
Josep Estelrich Costa
Catalina Lluïsa Gayà Bauzà
Antònia-Pilar Mas Jaume
Cati Fullana Matas
Gabriel Monserrat Monserrat
Catalina Jaume Ginard
Joan Jaume Nigorra
Bàrbara Matas Sastre
Joan Matas Sastre
Guillem Bou Mas
Joan Gayà Matas
Antònia Torrens Jaume
Maria Ordinas
Marc Vidal Bonet

Imprimeix:

ETIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, nº 2
MANACOR

Tirada: 400 exemplars

CONTINGUT

NOTICIES LOCALS	3
POEMES, GLOSES I GLOSADORS	9
CARTES AL DIRECTOR	11
COMUNICATS - ALTRES INFORMACIONS	12
ENTREVISTA	15
FOTO AMB HISTÒRIA	16
RECORDANT A MIQUEL FIOL	17
COL.LABORACIONS	
- Domund - ajuda al tercer món	20
- Els rectors de Sant Joan	21
- Solucions per a les terres baixes	23
PREGO '93	24
RECORDANT... Toni Karmany	24

Aires de pagesia

El grup Aires de Pagesia, en motiu de commemorar el divuitè aniversari de la seva creació, organitzà el passat dia 22 d'Octubre una vetlada folklòrica que resultà molt animada, participant-hi altres agrupacions vingudes d'altres bandes. El grup Sis Som i els grups de ball de les barriades de Son Ferriol i de Son Roca de Palma, se sumaren a la vetlada.

La festa s'allargà fins passat mitja nit i acabà a la Casa de Cultura amb un sopar.

Joan Matas "Datiler", perd un dit a conseqüència d'un accident de trànsit

El passat dia 18 de Novembre, Joan Matas Munar "Datiler" sofrí un accident de trànsit a conseqüència del qual hagueren d'amputar-li el dit índex de la mà esquerra.

L'accident va ocórrer a Ciutat, quan Joan Matas que circulava amb la moto, fou envestit per endarrera per un cotxe, que el va fer caure, i el pes de la moto l'engrunà el dit.

Sorpren la valentia i fortalesa d'aquest jove santjoaner, que unes hores després de l'accident, com si res hagués passat, explicava fil per randa els detalls de l'accident.

Notícies de la parròquia

La col·lecta que organitzà la Parròquia de Sant Joan, el passat dia 23 d'Octubre en motiu del Dia del Domund aconseguí la quantitat de 340.830 pessetes.

D'altra banda el diumenge dia 13 de Novembre en motiu del Dia de l'Església Diocesana s'aconseguí la quantitat de 101.540 pessetes.

Diada commemorativa de la Peña motorista

En el moment de l'arribada d'aquesta revista als lectors, la Peña Motorista Sant Joan ja haurà celebrat la diada commemorativa del 38è aniversari prevista per al diumenge dia 20 de Novembre.

Entre els actes programats per aquest dia està la Missa a l'Església Parroquial que se celebrarà a les 11'30 h. i a les 13'30 h., se farà el dinar de germanor, conegut com el "dinar de matances", que tindrà lloc en el restaurant de Ca'n Tronca.

Aquest dinar sol convocar, a més dels socis santjoaners, a persones foranes: Polítics autonòmics o els seus representants, gent vinculada amb el món de l'esport, l'art i la cultura.

ra.

Hortolanes-venedores de Sant Joan en el Mercat Pere Garau

És sabut de tothom que els bons professionals, són els hortolanes de Sant Joan.

El suplement que edita el Diario de Mallorca titulat "Palma Ciutat", en el fascicle núm. 11 que sortí el passat dia 11 de novembre i que estava dedicat als mercats de Ciutat, hi apareixien fotografies de dues hortolanes-venedores santjoaneres.

Fou una agradable sorpresa el veure a la portada la foto de Catalina Bou Mas (Cotoneta) i en les pàgines interiors la de n'Antònia Fontirroig Gual (filla d'en Gaspar).

Ignoram si les fotografies són obra d'aquest bon professional que és Climent Picornell o si el fotògraf desconegut es guià únicament per la fotogènia de les nostres venedores.

Noves Generacions del PP de Sant Joan

El passat dia 22 d'Octubre fou constituïda la junta local de Noves Generacions del Partit Popular de Sant Joan.

Resultà elegit president **Miquel Gayà Rotger (Duran)** i secretària **Margalida Gayà Matas (Saladora)**.

Els altres vocals elegits són els següents:

Antoni Bonet (Síndic), Guillem Magro, Antònia Gayà (Fideuer), Sebastià Mayol (Rumbet), Francesc Juan (Torre de s'Aigo), Miquel Vaquer (Son Cucuí) i Cati Gayà (Fideuer).

Nofre Torres, rector de Sant Joan, ha passat un mes i mig a Montreal (Canadà)

El nostre Rector Mn. Nofre Torres ha passat 45 dies a Montreal (Canadà) fent un curs de psicoteràpia, necessari per conèixer les pròpies necessitats que tota persona humana té, perquè des del moment que un coneix les seves pròpies necessitats pot conèixer les dels altres i ajudar-los a distingir el que són **necessitats i no desitjos**.

Una reflexió resumida que Mn. Torres ha fet d'aquesta experiència, la trobareu en les pàgines dedicades a "Col·laboracions" amb el títol "El problema més personal és el problema més general".

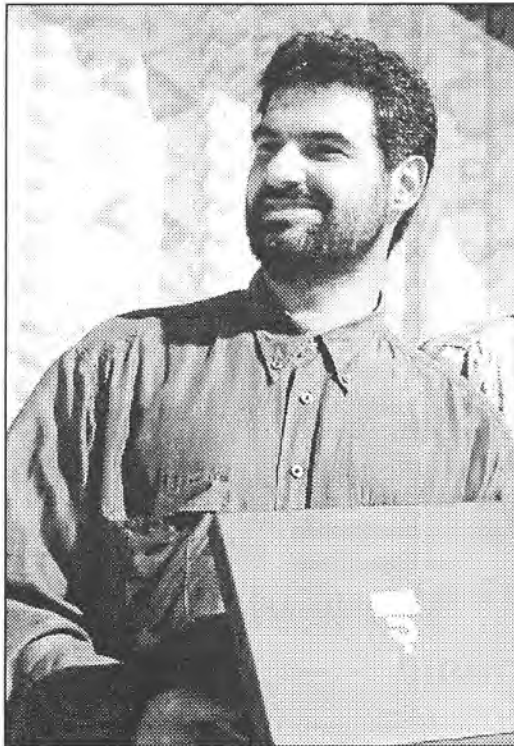
Joan Sastre (Marió) i Margalida Estelrich (de Can Turricano) màxims responsables del sindicat Unió de Pagesos de Mallorca

El darrer cap de setmana del passat mes d'octubre se celebrà a Montuiri el V Congrés del sindicat agrari Unió de Pagesos de Mallorca.

Dues persones santjoaneres són els màxims responsables del sindicat. Na Margalida Estelrich (filla de Pep Turricano) és la Coordinadora i Joan Sastre (Marió) n'és el Secretari General.

Segons els màxims responsables d'aquest sindicat, Unió de Pagesos han aconseguit consolidar-se, malgrat la crisi que travessa el sector primari mallorquí.

En el congrés foren tractats i estudiats diversos temes d'informació tècnica sobre agricultura biològica les possibilitats de l'agroturisme, així com diverses reivindicacions que afecten el sector agrari, com són la política de subvencions, producció i comercialització, integració dels joves, els problemes de la dona agri-

cultura, cooperativisme, explotacions familiars, racionalització de l'ús de l'aigua, etc.

A l'acte de clausura, que es feu en el restaurant Es Cantó (Montuiri) hi va assistir, entre altres personalitats, el Conseller d'Agricultura Pere J. Morey. Hi va haver diferents intervencions. Prengueren la paraula Mateu Morro, secretari general del PSM; Francesc Triay, del PSOE; Miquel Àngel March, del GOB; Tomeu Torres, president de l'Associació de Cooperatives; Jaume Grimalt Delegat Provincial del Ministeri d'Agricultura i Pesca i el ja anomenat Pere J. Morey, a més d'altres personalitats.

El darrer congrés s'havia fet ara fa dos anys a Establiments. Aquest V Congrés s'ha desenvolupat dins un clima de diàleg i aquesta convocatòria ha estat un gran èxit per la massiva assistència de pagesos, essent un total de 920 els afiliats al sindicat UPM.

Joan Sastre (Marió) ha estat reelegit altra vegada com a Secretari General de la comissió permanent. En Joan Marió ocupa aquest càrrec de secretari general des del congrés de Lluçmajor de l'any 1989, càrrec que simultanea amb gerent de la Cooperativa Agrícola de Sant Joan, com molts de santjoaners saben.

Els distints diaris d'àmbit provincial s'han fet ressò d'aquest V Congrés d'UPM. El "Diario de Mallorca" de dia primer de novembre publicava una entrevista, a tota pàgina, on el periodista i l'entrevistat Joan Marió donaven un repàs als problemes agraris i plantejaments des d'Unió de Pagesos.

Els al.lots de l'Escola de Sant Joan visitaren la redacció i tallers del diari "El Día del Mundo"

El passat dia 10 de Novembre un grup de 35 alumnes del col·legi Son Juny de Sant Joan visitaren les instal·lacions del diari "El Día del Mundo", anant acompanyats dels seus professors.

Tingueren l'oportunitat de veure les principals seccions d'aquest diari, rebent informació sobre la confecció del diari i els nins santjoaners pogueren fer tota mena de preguntes sobre el diari.

Aquesta visita a El Día del Mundo acabà, com és costum, amb un berenar amb productes cedits per la marca "Bimbo".

Dies després, el dijous dia 17, "El Día del Mundo" donava la notícia a les seves pàgines, reproduint dues fotos on es veia els nins i nines, amb els seus professors, "posant" somrients i en una altra instantània, escoltant atentament les explicacions que els donaren.

Antoni Karmany altra vegada al pòdium

Aquesta darrerria d'octubre, el nostre ciclista Toni Karmany ha obtingut bones actuacions; que li han volgut esser notícia i comentari en els diaris i altres mitjans de comunicació. Al país basc on en Toni hi passà bones temporades a l'època de ciclista professional, la TVE regional, va donar la notícia. Això va fer que alguns aficionats telefonassin a Sant Joan per a sol·licitar-lo, prova dels amics que hi deixà el nostre corredor.

Primer fou a la Volta Internacional de Mallorca per a veterans els dies 22, 23, 24 i 25. Després de què a la darrera etapa a l'alt de Montission de Porreres fos el primer de la seva categoria, es va classificar en tercer lloc compartint el pòdium de guanyadors amb dos ciclistes estrangers.

Però, la seva, tal volta, millor actuació, fou el Campionat d'Europa que es va disputar el matí del diumenge dia 30 d'Octubre, als voltants de Magaluf, per primera vegada a Mallorca.

Aquí sí que demostrà Toni Karmany estar en bona forma, ja que es presentà a la meta destacat amb l'alemany H. Ohlendorf, que per uns pocs metres es va imposar a l'esprint i fou el Campió, obtenint en Toni la segona plaça (subcampió) i el belga A. Vangeel la tercera posició. Així el nostre ciclista obtingué una ben guanyada i meritòria medalla d'argent d'aquest Campionat d'Europa, per davant de molts d'altres corredors, com és el cas del Campió d'Espanya 94, Francisco Ygual, que no pogué aguantar l'escapada dels tres primers que rodaren a una mitja de 40'578 kms. hora.

En 4ª posició es classificà J. Opaskey (Suècia) que arribà a l'15, en 5ª J. Casasnovas (França) a 2'37 i en 6ª Guillem Timoner a 3'25.

Des d'aquí sols ens manca felicitar a Toni Karmany per tan bona temporada, que ha completat amb aquesta darrera victòria que l'acredita com a Subcampió d'Europa.

Matances en els Calderers

Els mitjans de comunicació s'han ocupat en bastantes d'ocasions del museu i possessió d'Els Calderers de Sant Joan.

El passat dia 4 de Novembre la Societat Agrària de Transformació (SAT) "Ramaderia Mediterrània" escollí la possessió d'Els Calderers per a la presentació dels productes elaborats a partir del porc negre mallorquí i de la manera artesanal i tradicional com es feia antigament a totes les llars pageses mallorquines.

Per tal avinentesa es feren en Els Calderers unes matances com les que es feien antigament i "matancers" i "matanceres" foren un grup de coneguts santjoaners, que gràcies als mitjans de comunicació (TV i diaris) pogueren veure més tard en "plena actuació" o sigui fent la feina pròpia de les matances tradicionals.

Miquel Bover (Nuviet), Antoni Rebassa (de Ca's Garriguer) i Sebastià Gual (Tià Monjo) feren les feines feixugues, pròpies dels homes i n'Isabel Bover (filla de Miquel Nuviet), Bàrbara Puig, les germanes Catalina i Antònia Bauzà Ferriol (Beines) i Margalida gayà (Caia) feren els treballs propis de les dones.

Damunt Damunt vol exclama com feu un televident santjoaner: **Això és Sant Joan!**

Maria Alzamora ha passat a jugar a Primera Divisió (Voleibol femení)

El passat dia 20 d'octubre feu la presentació l'equip de voleibol femení **Veloz Sport Pennzoil Palma**, de Primera Divisió, en el Polideportiu Hermanos Escalas de Son Gotleu, on jugarà els seus partits, sota les directrius d'Antoni Pericàs.

La plantilla està composta per jugadores de les categories juvenil i cadetes, en total 16 jugadores entre les que hi ha la santjoanera **Maria Alzamora Bauzà**.

El pont de Sa Llova, un "punt negre" de les nostres carreteres

Les fortes pluges del passat mes d'Octubre s'han anat repetint a principis del mes de Novembre i altra vegada ha estat la part de Son Gual i Les Algorfes els llocs més castigats per l'aigua, el que ha fet que la circulació hagi estat tallada durant unes hores, en motiu del desbordament del torrent en el lloc conegut per "El Pont de Sa Llova", un "punt negre" de les nostres carreteres que s'hauria de solucionar.

PER L'ETIQUETATGE EN CATALÀ de la Coca-Cola

crídu al telèfon del consumidor de Coca-Cola (gratuït)

900-60 60 60

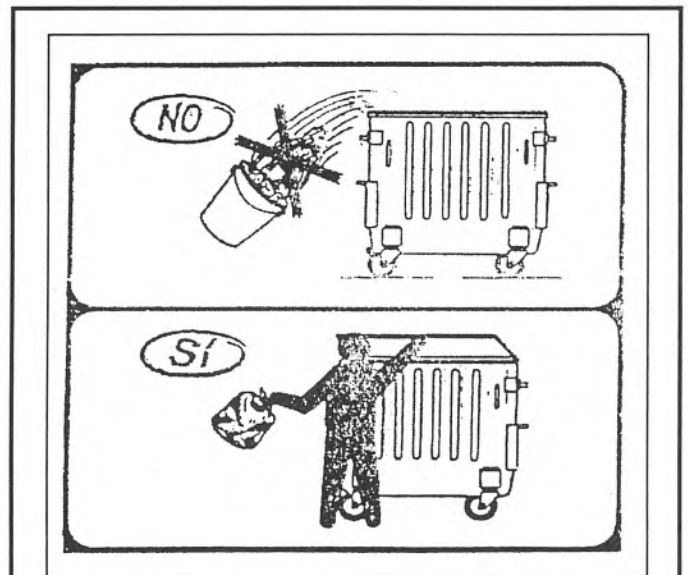
Plataforma per la Llengua

La coral Univesitària obté la medalla de bronze en el festival internacional de Corals

Durant els dies 9 al 13 de Novembre es va celebrar a Atenes la V edició del Festival Internacional de Corals on participà la Coral Univesitària de les Illes Balears que dirigeix el nostre paisà Joan Company Florit.

La Coral Univesitària ha obtingut un important triomf, aconseguint la medalla de bronze en les quatre categories participants com eren els coros masculins, femenins, càmara i coro mixte.

En aquest Festival Internacional estaven inscrites 82 corals de 25 països, essent la Coral Univesitària Balear l'única representació espanyola.

POSAU EL FEMS DINS BOSSES

Per al vidre, paper i ferralla utilitzau els contenidors especials

La recollida es farà

dimarts, dijous i diumenges

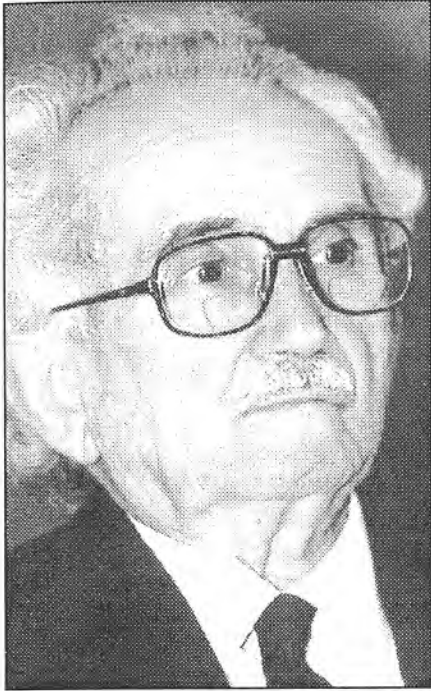
al vespre

Gràcies per col.laborar

en la neteja del poble

AJUNTAMENT DE SANT JOAN

La revista "Lluc" i Miquel Gayà Sitjar

La revista "Lluc" en el número 782 corresponent Setembre-Octubre 1994, editat amb el suport econòmic de l'Ajuntament de Sant Joan, dedica una bona part d'aquest número a presentar la personalitat i obra de l'escriptor santjoaner Miquel Gayà Sitjar.

Aquest número de "Lluc" inclou tot un conjunt d'articles dedicats a Miquel Gayà Sitjar, escriptor mallorquí de la generació del 36, poeta, traductor i estudiós dels autors de l'Escola Mallorquina.

A la pàgina 7 (150) Joan Mas i Vives, presenta el nostre país com "un home honest dedicat al conreu d'una bona partida de fidelitats".

A les pàgines 11 i 12 Damia Pons i Pons sintetitza les dades bàsiques de la seva vida i a les pàgines 13, 14, 15 i 16 el mateix autor l'entrevista.

A les pàgines 17, 18, 19, 20, 21 i 22 Nicolau Dols i Salas titulat "La veu de la veu" fa un estudi de les claus de la poesia inicial de Miquel Gayà Sitjar.

Pere Rosselló Bover en les pàgines 23 al 32 analitza l'aportació de Miquel Gayà Sitjar als estudis literaris, incluint un Apèndix amb la relació dels articles

de crítica literària que Miquel Gayà Sitjar va anar publicant al llarg dels anys.

Tots els articles relacionats, que ocupen un total de 23 pàgines, estan il·lustrats amb fotografies de distintes èpoques de la seva vida i altres de familiars, així com reproducció de la coberta de distintes obres publicades.

Per tots aquells que estimem la Poesia i la Cultura, per tots els santjoaners, la lectura d'aquest número de la revista "Lluc" ens confirma el que ja sabem o intuïem: que Miquel Gayà Sitjar és un gran poeta intel·lectual i com diu Joan Mas i Vives "Ha estat i és, sobretot, un home honest".

***

En el mateix núm. 782 de la revista "Lluc" (pàgines 3, 4 i 5 el també santjoaner Joan Company i Florit, Director de la Coral Univesitària, fa una semblança del creador de l'Auditori, Marc Ferragut, que segons Joan Company era "un home valent, tenaç, idealista i culte".

***

No volem acabar aquest petit article sense expressar la nostra pública adhesió a l'Ajuntament de Sant Joan que va decidir concedir la subvenció de 65.000 pessetes per l'edició de l'anomenat número de la revista "Lluc".

"Sa Nostra" fa acte d'entrega de l'Open Corsa

Com anunciarem en la revista del passat mes d'Octubre, la santjoanera Maria Leonor Bauzà de s'Estany va esser agraciada amb un cotxe Opel Corsa.

La foto recolleix el moment de l'entrega del cotxe, el passat dia 4 de Novembre, per part del Delegat de Zona de "Sa Nostra" D. Josep Garau.

Necrològiques

El matrimoni Català-Nigorra amb dues de les seves netes

Bartomeu Català Bauzà (Moliner), va morir el passat dia 8 de Novembre a l'edat de 91 anys.

L'amo Tomeu Català i la seva esposa Margalida Nigorra Català eren el matrimoni més vell del poble i duïen 66 anys de casats. Aquest matrimoni tingué 10 fills dels que en viuen 9 (7 homes i 2 dones) 16 néts i 4 renéts.

***

Antoni Pastor Oliver (de Solanda), va morir el passat dia 25 d'octubre a l'edat de 46 anys.

És n'Antoni de Solanda, i amb molta avantatge, el més jove de tots els difunts que aquest mes de Novembre 1994, dúiem a les pàgines de Damunt Damunt.

***

Miquel Fiol Company, va morir el passat dia 18 d'octubre a l'edat de 66 anys.

La personalitat i bonhomia de Miquel Fiol fa que ampliïm la notícia a altres pàgines d'aquesta revista.

***

Andreu Bauzà Galmés (Pobil), morí el passat dia 21 d'octubre a l'edat de 81 anys. Residia a Palma. La seva esposa Catalina Payeras Amengual va morir el 10 d'abril de 1991.

***

Leonor Gayà Bauzà (Fideuer), va morir el passat dia 22 d'Octubre a l'edat de 75 anys.

El seu marit Antoni rebassa Bauzà havia mort el dia 2 de gener de 1972 a l'edat de 73 anys.

***

Maria Gayà Gayà (filla de l'amo Tomeu Mort), va morir el passat dia 26 d'octubre a l'edat de 72 anys.

Era viuda de Josep Galmés Nicolau (Sobrassada o d'Horteta). Residia al Pont d'Inca des de fa uns 50 anys. Deixà 4 fills i 4 nets.

***

Descansin en pau els difunts i rebïn el nostre condol aquestes famílies que ploreïn la mort d'un ésser estimat.

Naixements

nom d'**Albert**.

***

La nostra enhorabona als pares i altra família per aquest feliç esdeveniment.

***

La llar de Bartomeu Bauzà Jaume i de Margalida Mas Horrach, es va veure alegrat amb el naixement d'un nin el passat dia 31 d'octubre.

Al recent nat se li ha posat el nom de **Bartomeu-Sebastià**.

La llar de Pedro Mestre Estelrich i d'Isabel Matas Ginard, es va veure alegrat amb el naixement d'una nina el passat dia 26 d'Octubre.

A la recent nada se li ha posat el nom de **Catalina-Mercè**.

***

La llar de Miquel Florit Caimari (Marió) i de Joana Bosch Lliteras -residents a Porto Cristo-, es va veure alegrat amb el naixement d'un nin el passat dia 20 d'octubre.

Al recent nat se li ha posat el

Plorant amb els qui ploren

Quan fuig un ser estimat
d'una mort inesperada
els que queden afectats
se troben desconcertats
una llarga temporada,
Déu les hagi perdonat
i en el cel tenguin posada.

Per les famílies que ploren
la mort d'un ser estimat
rebin Déu meu, vostra ajuda
consol i conformitat
i concediu la Santa Glòria
en els que mos han deixat.

Catalina Jaume de Calicant

En memòria de Leonor Gayà (Fideuer) Dia 21 d'Octubre

Dia vint-i-u d'octubre
de noltros se despedí
una quinta i bona amiga
fugí d'un món pelegrí.

Déu li hagi reservat
en el cel felix destí
en recompensa des bé
que en aquest món va exercir.

La mort de na Leonor
molta gent va entristir
pensant que la seva filla
perdia la companyia
més bona que pot tenir.

La seva mare era aguda
i dona de bon manament
que l'hagi ben acollida
nostre Déu Omnipotent.

I que nostra Mare Maria
protegesqui aquesta filla
ara i en tot moment
per haver cuidat sa mareta
amb carinyo i molt d'esment.

Catalina Jaume de Calicant

Sentint profundament la mort de Miquel Fiol

El pisà Miquel Fiol
per molta de gent estimat
la mort traidora el cità
un moment inesperat

Per ser un homo formal
era ben considerat
era atent i educat
i dotat d'un cor lleial.

Que l'hagi ben acollit
el Pare Celestial
i recobrin forma i valor
tots els qui l'han estimat,
pensant que Déu l'ha cridat
a una vida millor.

Si la mort ve de sorpresa
Bon Jesús perdonau-nos
noltros volem estar amb vós
perdonau nostra flaqueza.

Catalina Jaume de Calicant

El carrer de nostra llar: Consolació 94

Estic que esclat d'alegria
i forçat ho he de dir
com que hi pens de nit i dia
de meravella és així
més ben fet ja no es podia
el nou i acertat camí

Sia el Batle o Regidor
de qui és la iniciativa?
lo cert és que és un honor
que als santjoaners encativa
on tenim gran devoció
i nostra mirada instintiva.

Enhorabona de tot cor
d'aquesta feina acertada
per a mi sembla un tresor
el camí i l'esplanada
on hi tenim tot l'amor
a la muntanya sagrada

Bàrbara Matas i Sastre

Efectes de la "Gota freda" 1994

Lo que es Pont de Sa Llova
es cas és molt espantós
ha sortit tres pics a prova
quin brou més malavidós
la corrent d'aigua ha fet cova
i ha quedat desastrós.

Aquest any noranta-quatre
sa maror s'ha fet lluir
plovent molt i amb mala pata
i esboldrecs d'allà i d'aquí
llamps i trons donant-nos "lata"
creis que ha estat mal de sofrir.

Pous i cisternes tot ple
arruixades tot a una ona
d'aigua en tenim a voler
per molt de temps i estona
no hi importa dur-ne

es vaixells de Barcelona.

Com que feia tant de temps
que de ploure no en sabia
mos fallaven tots es vents
senyals i meteorologia
i ara n'estam contents
que hem recobrat s'alegria.

Gràcies a Déu ja està bé
tenim aigua a vessar
és ben verd tot sementer
això sí, no es pot llaurar
enguany es foraviler
dins el nou any sembrarà

Bàrbara Matas i Sastre

Les obres de l'Ajuntament

*(Camí de Consolació,
clastes i cementeri)
(Vistes pel Forner)*

D'ençà que s'Ajuntament
cuida tant es cementeri
s'acabà aquell desveri
que envergonyia la gent
han fet un aparcament
que és digne d'un Ministeri
i fa ganes, sense comedi
de posar-se cos present.

Tot el camí heu adobat
sense fer gens de renou
heu asfaltat de bell nou
no se tracta d'un pagat
i aquell passeig ha quedat
que es veure'l mos commou
i és homenatge de dol
pels qui ja mos han deixat.

Quan hi torni haver eleccions
si se tornen presentar
a tots haurem de votar
perquè tenen condicions
per administrar els milions
que entre tots hem de pagar
i serà lo que Déu voldrà
segons les meves raons.

És molt hermós el paisatge
de damunt Consolació
i de d'alt d'aquell turó
fa bon prendre-hi s'oratge
però això no és cap avantatge
si fa fred o fa calor
si es camí és vell o no
quan feim es darrer viatge.

Perdonau l'atreviment
d'aquest pobre pecador
que diu la seva opinió
sense gaire mirament
podria esser més prudent
però m'acosta és ser-ho
i disposau d'un servidor
Digníssim Ajuntament.

Gabriel Company
(Forner Boveta)

Amb diada alegre arribam als seixanta anys

Trobada alegre i emotiva,
és aquesta la nostra celebració
ja que en goig i satisfacció,
tenim festa ben significativa.

Seixanta són els anys que complim,
en una etapa ben activa;
donem gràcies a Déu per la vida
i per l'enfiloi d'anys que tenim.

És garrut aquest compartir,
poder comptar amb bona amistat;
és tot un tresor ben apreciat
el retrobar-nos avui aquí.

Ens sorgeixen els bells records
de joventut i d'infantesa,
amb anys de penes i tendresa
anam despullant de la vida, les flors.

Encara que siguem seixantins,
dins els cors no hi manca la il·lusió,
ni l'alegria que ens dóna la germanor;
ja que l'estimació arrelà ben endins.

Ens ha donat alegria i emoció
nostre company, bon esportista;
en Toni Karmany, esforçat ciclista
aconsegüí d'Europa el Sub-campió.

Amb enyorança volem recordar,
els tres companys que ja moriren.
Els dos que a fora Mallorca viuen
i els que no ens han pogut acompanyar.

Poguem altra volta trobar-nos,
perduri entre tots l'amistat;
cresquem amb joia dins l'edat.
Molts d'anys en dia tan venturós.

Sant Joan - Ca'n Tronca 06-11-1994
El vostre company
Joan Jaume Nigorra.

Cartes al Director

L'asfalt a més de ser contrari al medi ambient deteriora la seva imatge

Wolf Michael Knauff
Ecòleg/Naturòpata
Veterinari

Can Garrover, Sant Joan
10.11.94

La carretera de Consolació i Cementiri així com les places (o clastes) han estat reformades, molt millor asfaltades. Aquesta reforma era necessària però, per què amb asfalt i no amb llambordes (pedres adobades) o palets de riera (codols o pedres llises)?

Altres municipis han reemplaçat l'asfalt embellint l'entorn ecològicament. A més són més econòmics, molt resistents. L'asfalt és dolent, a més en aquest moment es romp en arribar l'estiu.

L'asfalt és tòxic per les aigües subterrànies, per tots els organismes vius i també pels homes (ésser humans).

La comissió hauria d'informar-se de tots aquests aspectes, de l'impacte ecològic negatiu, en un futur, abans d'emprendre reformes.

Associació de Pares del C.P. Son Juny

Benvolguts pares i mares dels alumnes del Col·legi Públic de Sant Joan.

La Junta Directiva de l'Associació de pares vol aprofitar aquest mitjà de comunicació per fer arribar a les persones interessades el motiu d'aquesta carta.

El motiu és l'agraïment pel suport donat als membres de la nova junta per la confiança dipositada en ells, esperant complir les tasques el millor possible.

L'associació de pares vol fer arribar a tots l'agraïment i el bon acompanyament que han tingut les activitats extraescolars organitzades per aquesta organització, amb el suport de l'escola.

Els organitzadors, saben que no tot es pot fer al gust de tothom, volfem intentar que les activitats fossin gratuïtes però no és possible.

Volem agrair a totes les famílies el suport econòmic de l'organització, el que dóna ànims per seguir continuant.

Voldríem que aquelles famílies que es consideren contràries a aquesta aportació fessin el possible per fer arribar la seva insatisfacció i quin és el motiu pel qual no volen ésser considerats dins de l'associació.

L'Associació de pares està oberta a tothom i també oberta al diàleg per totes aquelles persones que ens vulguin ajudar a millorar.

Molt agràits.

La Junta Directiva, El President
JOAN SERRA

Al meu amic Nofre Torres

Amic Nofre, fa uns dies vas convidar públicament a totes aquelles persones que estassin disposades a perdre un cap de setmana, en vas trobar unes quantes que te van escoltar, també uns altres que a més a més d'escoltar-te van decidir perdre un cap de setmana.

Aquestes persones devien pensar que en un cap de setmana no es podia perdre molt, no sabien el que trobarien en aquest determinat cap de setmana però es van arriscar.

Amic Nofre, vas aconseguir reunir un grup de persones motivades per uns sentiments i van anar a la citació que es va fer a Montision de Porreres.

A Montision es juntaren persones vingudes d'altres pobles, pràcticament ningú no coneixia ningú.

De la mà d'un grup de vertaders professionals de mica en mica es va anar entrant en temes molt interessants de la convivència humana, relació pares i fills, la parella, tècniques d'expressió, tècniques de contacte i els presents van experimentar tot un seguit de sensacions realment molt difícil d'escriure, a poc a poc van anar contactant entre elles, deixant de banda les diferències de sexe, edat, nivell social i cultural, lloc de procedència.

De totes maneres crec que el moment culminant va ésser l'arribar l'acabament, donava la impressió que ningú volia marxar.

Amic Nofre, t'estic molt agraït, perquè gràcies a tu vaig poder assistir a aquesta trobada, vaig compartir junt amb la meua dona, altres santjoaners, gent d'altres pobles des pla i del raiguer, del migjorn, de la península i de l'estranger.

A tots els que puguin llegir aquesta carta, els hi faig arribar el missatge, de que si en alguna ocasió tenen l'oportunitat d'assistir a un curs organitzat pel Telèfon de l'Esperança no la deixin escapar, sensacions com aquesta no es viuen cada dia.

Amic Nofre, realment et diré, que el cap de setmana no el vaig perdre, sinó tot al contrari, vaig guanyar tot el que em queda de vida per endavant.

Amic Nofre, a partir d'aquest moment la meua vida té un abans i un després d'aquest curset.

Nota: Agraïment a l'equip del Telèfon de l'Esperança, i els familiars que es van fer càrrec dels infants petits.

Joan Serra Cuxart
Margalida Bou Gayà

Llegiu Damunt Damunt

Si jo fos

A la "salutació" de la revista corresponent al passat mes de Juny férem una crida demanant la col.laboració dels lectors perquè aportassin idees i suggerències baix del títol genèric de "Si jo fos..."

Les idees i suggerències arribades a aquesta redacció durant aquest passat estiu han estat vàries, encara que no lo nombroses que hauríem desitjat.

Perquè la gent parla a darrera i no es vol comprometre a expressar les seves idees, per escrit o verbalment?

Creim que aquesta pregunta queda contestada a la "suggerència" que més avall transcrivim. "Si jo fos Cap de Redacció de Damunt Damunt..."

La majoria d'idees que han arribat a aquesta Redacció es refereixen a problemes molt concrets, alguns propis de l'època estiuenca.

Com comprovarà el lector, alguns d'aquests "problemes" han estat "solucionats" per qui correspon. No obstant publicam (abreujades) les idees, queixes o "denúncies" aportades pels lectors. No publicar-les seria un menyspreu a qui s'ha molestat en respondre a la nostra cridada.

La falta d'espai i l'excés d'escrits originals ha fet que ajornàssim la publicació de les "suggerències" a la revista del passat mes de setembre

***

Si jo fos Cap de Redacció de Damunt Damunt no publicaria cap "suggerència", perquè qui diu la veritat per l'amistat i tothom es pensa anar bé i ningú vol que li facin els comptes... (Catalina, 61 anys)

Gràcies. Possiblement has encertat.

***

Si jo fos Regidor d'Obres faria eixamplar el Carrer Mirador o col.locaria una barrera protectora per evitar que algun xòfer despistat es precipitàs per avall (Miquel, 64 anys)

***

Si jo fos propietari de bar instal.laria aire condicionat.

Aquest estiu passat era desitjable.

***

Si de mi depengués rehabilitaria la memòria del metge Don Sebastià Soler, dedicant-li un carrer, escrivint la seva biografia, cercant el testimoni dels qui el tractaren directament, incloent algun "històric" dels que propiciaren la seva persecució i marginació (Josep, 67 anys)

Esperem que les persones a qui correspon agafin aquesta suggerència.

***

Si jo fos fadrí no em casaria (Joan, 36 anys)

Creim que n'hi ha més d'un (homes i dones) que pensen com tu... algun moment.

***

Si jo fos directiu de la Tercera Edat, procuraria:

a) Que tots els actes fossin tan participats com les excursions, és a dir, majoritaris.

b) Posar en funcionament el menjador, fet a la cuina del local o encarregat a un dels restaurants locals. Se podria començar fent la prova dels diumenges.

Els quintos i quintes jubilats els

agrada sortir qualque diumenge de casa seva.

***

Si jo fos batle prohibiria el tenir cans, en els corrals de les cases, dins el poble i així evitaria les molèsties que causen aquests animals quan lladren durant la nit.

Sabem d'algun cas concet que l'Ajuntament s'ha preocupat de solucionar aquest problema.

***

Si jo fos batle, al dia següent d'una pluja d'aquestes que arrosseguen macs i grava que queda pels carrers i caps de cantons, posant en perill els conductors de motos, bicicletes, cotxes i vianants, ordenaria que la grava fos retirada.

A les primeres pluges no fou retirada la grava immediatament, però a les següents, que aquesta tardor han estat bastantes, sí que ha estat retirada la grava immediatament.

***

Si jo fos Batle o responsable de circulació vial no hauria col.locat discs obligant a aparcar una quinzena a la dreta i l'altra a l'esquerra, perquè així a l'estiu un pot deixar el cotxe a l'ombra.

Aquesta mesura està establerta per quasi tot arreu. Possiblement alguns dels carrers de Sant Joan ho necessiten més que els altres.

***

Si jo fos Rector, per als dies de funeral, prendria dues mesures:

a) Faria "desfilars" els assistents per davant els parents, banc per

banc, començant pel primer banc darrera els familiars i així successivament fins arribar al darrer banc. Per això el Rector o oficiant pregaria als assistents que així es fes. Si els assistents continuassin amb el mateix costum d'ara, el mateix Rector o escolà "regularien" el "tràfic" interior, ordenant als ocupants de cada banc el moment d'aixecar-se i anar a "consolar". Tot això fins a crear un hàbit "positiu" i evitar el present desordre, que no existeix a altres pobles per haver pres aquesta mesura ja fa temps.

b) Faria desfilar homes i dones, de dreta a esquerra o viceversa, per davant tots els familiars (homes i dones).

Damunt Damunt no és una revista "clerical" encara que quasi tots els mesos publica unes notes titulades "Notícies de la Parròquia". Per tant no es pronuncia sobre aquest tema.

Nota de la redacció.- Els textos transcrits en lletra negreta corresponen a les "suggerències" rebudes per escrit o verbalment, que aquesta redacció ha abreujat o condensat. El breu comentari que segueix (en lletra normal) és d'aquesta Redacció.

Respectant la llibertat de pensament i expressió, hem iniciat aquesta secció, que no sabem si tindrà continuïtat.

Quasi totes les suggerències fan referència al Batle-Ajuntament i al Rector-Parròquia, persones i institucions que mereixen tot el nostre respecte i recolzament, però (com diu un comunicat) no són "intocables" i per tan susceptibles de rebre suggerències i... tal volta agrair-los-ho.

Teranyines. Col·lectiu per la recerca històrica santjoanera

El dissabte dia 5 de novembre s'ha reunit per tercera vegada en el local de l'Obra Cultural el grup d'investigadors que treballen en la recuperació de la història de la vila de Sant Joan. Han participat en la reunió: Joan Bauçà Barceló, Francesc Canuto, Miquel Company Florit, Josep Estelrich Costa, Josep Estelrich Mieres, Miquel Estelrich Mieres, Joan Font, Catalina Ll. Gayà Bauçà, Joan Mates Gayà, Bartomeu Pastor Oliver, Miquel Pastor Oliver, Gracià Sánchez Font i Joan Sastre Juan.

Gracià Sánchez informa que l'Ajuntament ha acordat confiar a la bibliotecària municipal, l'atenció als investigadors que acudeixin a l'Arxiu, assenyalant com horari normal els matins dels dissabtes, amb la possibilitat de ser atesos també a hores convingudes. El col·lectiu demana a Gracià Sánchez que transmeti la seva satisfacció a l'ajuntament.

El grup vol recobrar el nom popular de **ses teranyines**, per ser un nom creat per l'agudesa i la gràcia expressiva del mateix poble, perquè aquest mot és significatiu de la voluntat de rescatar de l'oblit les coses velles i arraconades, i perquè pot expressar el reconeixement i la continuïtat del col·lectiu amb el grup que treballà en la recerca història els anys quaranta. Així s'acorda usar en el registre formal el nom: **Teranyines. Col·lectiu per la recerca històrica santjoanera**, i en el llenguatge col·loquial l'expressió **Col·lectiu Teranyines**.

Per continuar la publicació de **monografies santjoaneres** es compta amb la previsible ajuda econòmica d'institucions i empreses, la promoció de subscriptors fixos a la col·lecció, la venda directa al públic, i altres recursos de mercat. Però el col·lectiu vol arribar a finançar, al manco parcialment, les seves publicacions. Per això el producte de venda de cada publicació, després de posar a disposició de l'autor un nombre discrecional d'exemplars, s'ingressarà en un fons comú que es destinarà a l'edició de noves monografies.

Per despertar i mantenir l'interès del poble per la història santjoanera i compartir amb tothom el treball que el col·lectiu vagi fent, s'ha parlat de restaurar la festa anual que en l'etapa dels anys quaranta es feia el dia de Sant Sebastià, que podria mantenir-se en la mateixa diada o celebrar-se en la festa de Sant Jordi, en el "dia del llibre". El tema queda per concretar en la pròxima reunió.

El coordinador presenta un projecte d'investigació en els arxius municipal i parroquial i a altres fonts complementàries, per ser distribuïda la tasca entre els membres del col·lectiu, i constituir amb la informació replegada un banc de dades a disposició general.

Es convoca la pròxima reunió per al dissabte dia 7 de gener de 1995, a les 20.30 h. en el local de l'Obra Cultural. El Col·lectiu Teranyines està obert a tothom i qualsevol persona interessada en assistir a les reunions serà molt ben rebuda.

Els esportistes balears participants en competicions oficials podran viatjar a la península amb un 50 % de descompte

Per primera vegada a la nostra Comunitat Autònoma, la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i la companyia TRASMEDITERRANEA, SA han signat un acord que permetrà als esportistes balears obtenir un descompte del 50 % en trajectes establerts en itineraris entre les illes i la península.

A través d'aquest conveni els grups o equips de les associacions esportives enregistrades a la Conselleria de Cultura, Educació i Esports que per disputar partits de competició oficial o d'altres esdeveniments culturals o esportius utilitzin els serveis regulars de la companyia TRASMEDITERRANEA, SA es podran beneficiar de les següents tarifes especials

-Un 50 % de descompte en trajectes establerts des de les illes a la Península i de tornada, en qualsevol de les tarifes aplicables tant a passatgers com als vehicles.

-En trajectes establerts entre les illes s'aplicarà la tarifa promocional establerta de 2.610 pta. per a residents i de 5.700 pts. per cotxe.

La companyia TRASMEDITERRANEA SA fa extensible aquest descompte en tots els trajectes que realitzi dins el territori espanyol i, en conseqüència, serà aplicable a qualsevol destinació que tingui com a punts de sortida o d'arribada els ports de Palma, Maó o Eivissa.

El conveni preveu que els beneficiaris siguin els grups, com a mínim de quatre persones, format per esportistes, tècnics o directius acreditats de l'associació esportiva a què l'equip pertany, amb la condició imprescindible que sigui una associació balear.

Conselleria de Cultura, Educació i Esports.

Concurs de betlems

Bases del concurs

1.- Un jurat determinarà el guanyador del concurs mitjançant puntuacions que aniran de l'1 al 5.

2.- La decisió del jurat és inapel·lable.

3.- El jurat estarà compost de 4 persones més 1 reserva que votarà únicament quan el titular d'un dels betlems sigui familiar de qualsevol dels membres del jurat, llavors votarà el membre reserva.

Cada membre del jurat anotarà la seva puntuació en una targeta i la introduirà en un sobre que el tancarà al mateix lloc. En aquest sobre s'apuntarà el número del betlem, número que coincidirà amb el que prèviament, a l'hora d'inscriure's haurà rebut el participant.

4.- Es mirarà sobretot el bon gust, iniciativa, creativitat i la composició sense tenir massa en compte la grandària del betlem sinó la idea en tots els seus detalls.

5.- La quantia dels premis serà:

1r premi: 15.000 pta.

2n. premi: 10.000 pta.

3r. premi: 8.000 pta.

4t. premi: 6.000 pta.

Hi haurà un obsequi per a tots els participants.

6.- La visita del jurat per veure el betlem serà el dia 1 de gener de l'any 1995, d'11 a 13 hores.

7.- La decisió d'entrega de premis es donarà a conèixer el dia dels reis, pocs minuts abans de que comenci l'entrega de joguetes.

8.- Per apuntar-se hi ha temps fins divendres dia 30 de desembre als següents llocs: Ajuntament, Ca ses Monges, i Oficines de sa Nostra, Banca March i la Caixa.

*Organitza i patrocina: AJUNTAMENT DE SANT JOAN.

*Entitats col.laboradores: SA NOSTRA, BANCA MARCH i LA CAIXA.

Conversa amb Joan Matas Matas ("de sa Bastida"): quasi tres anys amb els rojos

-L'amo en Joan quan vàreu néixer?

-Vaig néixer dia 2 de juny de 1914. Tenc ara 80 anys.

-Per què vos diuen de "Sa Bastida"?

-Això ve d'enrera. Es meu padrí, son padre de mon pare, va estar molts d'anys a Sa Bastida.

-Devers quins anys va esser això?

-Exactament no ho sé... però ses meves ties, germanes de mon pare, es casaren estant allà.

-Sa tradició o fonts orals diuen que ses al.lotes de Sa Bastida totes eren molt guapes... i que es gendres que "esperaven a ser" es dies de festejar esperaven que es fes l'hora i s'entretenien enrevoltant una figura que amb el temps fou coneguda per "Sa figura dets enamorats"

-Mon pare era Joan com es padrí. Mon pare tenia de germans a n'Antoni, es sogre d'en Miquel Bossa i d'en Joan Esnavet, a en Pep que se'n va anar a Bons Aires i es casà per allà, a sa tia Francisca que es casà amb un petrer, a sa tia Maria que es casà amb l'amo Arnau Faleu i a sa tia Margalida que es casà amb l'amo en Joan Pagès.

-Sempre estaren a Sa Bastida?

-A Sa Bastida hi estaren fins que ho comprà l'amo Antoni Camps (el pare de don Joan i Francesc), però abans havia duit la possessió de Carrutxa, que era independent de Son Gual, però Carrutxa era molt fred i malsà, hi havia moltes tercianes, hi feia mal viure i per això passaren a Sa Bastida.

-I de sa padrina no en sabeu res?

-Sa padrina era Catalina de nom i era de Son Santos.

-Fins ara hem parlat dels padrins per part del vostre pare. Què en sabeu dels padrins per part de la vostra mare?

-Es padrí Garaví, son pare de ma mare li deien Miquel Matas, (per això

jo som Matas Matas) i feia de ferrer i per això a ma mare i a sa tia casada amb l'amo Miquel des Pujol les deien "Ferrerres".

-On tenia la ferreria?

-Primer va posar sa ferreria a Can Cambuix, en el número 83 del carrer Major i llavors comprà aquí a on visc jo ara, la casa número 72 des mateix carrer Major. En aquesta casa abans hi havia una farinera, que era de mestre Comes.

-Una farinera, aquí en es costat de la casa coneguda per "Ca Don Xim"?

-Sí, aquí hi va haver una farinera, això abans de "Sa Farinera Vella" i de "Sa Farinera Nova".

-Què més coses sabeu dels padrins per part de la vostra mare?

-Es meu padrí Miquel Garaví va morir quan ma mare tenia devers 12 anys i mai l'he conegut. Era germà de son pare d'Es Sabater Coix.

-I què sabeu de la padrina?

-A sa padrina "Ferrera" li deien Toninaina Gayà Bonet i era germana des menescal vell don Guillem. Son pare des menescal vell li deien es "Ferrer Reüll" i es meu padrí hi feia de mosso amb ell.

-Deixem els vostres padrins perquè ara ja sabem les vostres arrels. Anem a un altre tema: On féreu el servei militar?

-Me vaig entregar l'any 1935 voluntari i me destinaren a Getafe (Madrid), on vaig estar 14 mesos en es Parque d'Artilleria i feia feina d'ajustador i l'any 1936 me destinaren a Maó. Això era pes mes d'abril.

-Què hi féieu a Maó?

-Muntàvem uns canons molt grossos damunt la Mola. Eren uns canons tan grossos que un homo hi podia passar per dins es tubo. Jo moltes vegades hi vaig passar per dins es tubo, quan els tenfem esment.

-Per què eren aquests canons tan grossos?

-Eren uns canons que "tir segur" arribaven a 40 kilòmetres i "bala perduda" encara allargaven molt més.

-Estàreu molt de temps a Maó?

-No tenia altra elecció i vaig estar de l'any 1936 fins l'any 1939, tot es temps de la Guerra Civil amb l'exèrcit de la República fent d'ajustador.

-Què féreu durant aquests tres anys?

-Quan esclatà el Moviment anàrem a Ciutadella i la nostra feina era instal.lar bateries i canons per la costa: a la platja de Santandrea, Son Oliveret, Faro de Cavalleria, Bajolí o "Es Samàforo"...

-Visquéreu moments de perill durant aquests tres anys?

-L'aviació "nacional" va venir moltes vegades a bombardejar Maó. Una vegada els canons anti-aeris de Maó feriren un avió italià, que va haver d'aterrar. Els dos pilots italians mos deien: "Rojillo ser bueno, no ser malo... traer un poco de tabaco".

-Totes les guerres són dolentes tant pels guanyadors com pels vençuts, però un historiador diu que les guerres civils són les "més brutes de les guerres" i ara mateix ho estam veient a l'antiga Iugoslàvia. Visquéreu o presenciàreu algun episodi tràgic?

-Ciutadella s'aixecà contra la resta de les forces lleials a la República. El comandant Riutort, que era parent de la dona de l'apotecari Don Climent, tenia un germà a Mallorca i enviaren un emissari, un pescador amb una barca petita. Molts d'oficials adictes als "nacionals", que s'havien sublevat... i la història diu el que passà...

-Recordau quan "caigué" Maó?

-Dia 8 de febrer de 1939 donaren es cop de Ciutadella i dia 9 o 10 vingueren les forces de Mallorca i no hi va

ENTREVISTA

haver cap tir.

-Hi havia altres santjoaners a Maó?

-En Toni Cocover i en Guillem Sarral estaven també a Maó, però havien vingut de permís i quan estallà es Moviment pel Juliol del 36, els trobà a Mallorca.

-Estàveu enterats del curs de la guerra, del que els "rojos" o lleials a la República reculaven i que els "nacionals" avançaven?

-Qualque cosa sabíem. Després de la caiguda de Barcelona, quasi els mateixos dies va caure Maó.

-Què passà després?

-Quan entraren es nacionals estàvem amb la condició de presoners a Ciutadella, a Bajoli.

-Com era la vida a Bajoli?

-Es barcos francesos que feien la travessia d'Alger a Marsella havien de fer la senya de pas. Cada setmana venia un barco "des control", anglès o francès i se'n duia la correspondència a les persones "autoritzades" per sortir de l'illa.

-Estàveu tancats?

-No érem presoners però cada vespre hi havia un control, que passaven llista, això durant un mes. Cada dissabte anàvem a l'ajuntament de Ciutadella i nos donaven un duro per poder menjar.

-Vos feren consell de guerra o judici?

-Mos feren comparèixer davant un tribunal, una i altra vegada, mos feien preguntes un dia d'una manera i un dia d'altra per si mos trobaven "bruts". En es qui trobaven bruts no els tornàrem veure. Jo que no tenia res que amagar, era només un soldat, no me passà res.

-Com acabà?

-En es mes de juliol de 1939 mos enviaren cap a ca nostra. Una vegada a Mallorca havíem d'anar a Montuïri, en es quarter de la Guàrdia Civil, però això només va esser en es principi.

-Sabeu d'altre soldat santjoaner, que com vos, quan "estallà el Moviment" o sigui en el Juliol de 1936 es trobàs en el bando de la República, encara que no voluntàriament?

-Sí, en Toni des Pujol i en Cosme

Jordà i fos per lo que fos, crec que ho passaren més malament que jo.

-L'amo en Joan és hora de que deixem la Guerra Civil pels historiadors i parlem d'altres coses vostres, com per exemple les "puntuals caminades" que feis cada dia?

-De ses meves caminades de cada dia, ja en parlarem en una altra ocasió,

però després de la guerra espanyola, l'any 1940 mos tornaren mobilitzar i me destinaren a s'Horta de Felanitx i més tard al Mal Pas o Pas de Sa Cadenana...

-Gràcies l'amo en Joan per haver-nos donat aquesta informació.

Miquel Florit Huguet.

Foto amb Història

MINISTERIO DEL AIRE
DIRECCIÓN GENERAL DE AVIACIÓN CIVIL
TÍTULO DE
Piloto Aviador de Guerra
(Antigüedad 19-11-1935)
Expedido a favor de D. Esteban Mayol
Juan
Mallorca, 25 de Octubre de 1935
El Director General,
Juan Pardo
Domicilio del titular: Jose A. Pardo de Rivera - San Juan (Mallorca)
Firma del titular,
E. Mayol

Nota històrica de la nostra aviació, publicada a "La Vanguardia" de Barcelona; periòdic de més tirada de tota Espanya, amb data 26 d'octubre del 1935.

Moviment de l'aeroport de Barcelona de dia 25 d'octubre de 1935.

Entrades d'aeronaus en el aeròdrom de la "Cia Air-France": arriba de Toulouse a les 7:50 h., amb dos passatgers, correus i mercaderies.

De Marsella a les 7:50; amb dos passatgers i mercaderies.

De Casablanca a les 12:50 amb dos passatgers, correu i mercaderies.

Correu aire d'Amèrica:

L'avió postal de la "Cia. Air France" que sortí de Bons Aires el dia 20 de l'actual mes, arribava ahir a Dakar a les 7:10 h. i sortí rumb a Europa a les 8:40, esperant la seva arribada a Barcelona el dia d'avui.

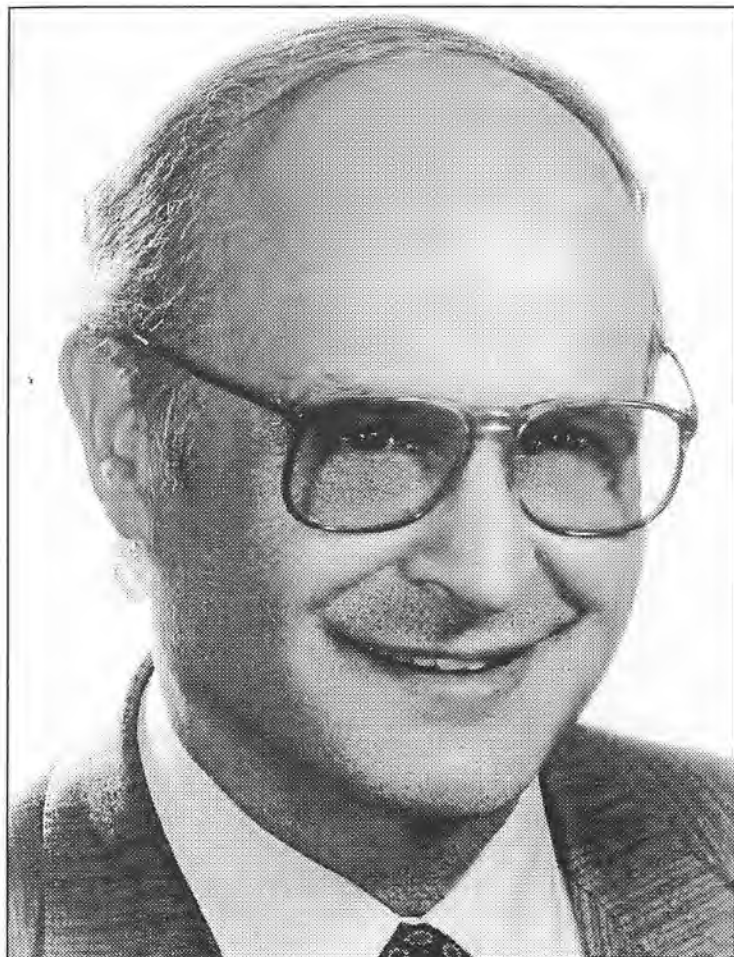
Nou pilot aviador:

En el dia d'ahir va passar les proves exigides brillantment i obtingué el títol de pilot aviador don Esteve Mayol i Juan, un altre alumne de la veterana escola d'avió de Barcelona. Actuaren de comisaris, el tinent pilot don Miquel Garcia Pardo, don Josep M. Carrera i don Jaume Camarassa, el nou i jove pilot rebé fortes felicitacions de tots els presents, obtenint les mateixes tot el professorat.

En la data mencionada va ser el pilot més jove d'espanya: 18 anys.

Miquel Fiol, el nostre bon amic

El seu rostre era tot bondat i veure a mon pare amb ell era veure alegria.

Nasqueren el mateix dia. Aprengueren junts els secrets dels infants i, junts, corregueren pels carrers de la vila. Junts estrenaren joventut i, junts, s'enfrontaren a la vida.

Eren els amics de l'ànima. En Fiol i mon pare, mon pare i en Fiol.

I ara en Fiol se n'ha anat. Només Déu sap la dessorolació que sent el meu pare. Li ha fuit el seu amic més estimat.

Són coses que només poden entendre aquells que saben el que és tenir un amic de veritat.

Dóna gràcies a Déu per entendre-ho i te don les gràcies a tu, Miquel Fiol, per haver estat l'amic del meu pare, perquè tenir un amic com tu, és tenir un tresor.

Mon pare te va veure morir, mai oblidarà la imatge. Però tu, ara, des del cel, faràs que ell vulgui viure. N'estic segura.

Gràcies Miquel Fiol, gràcies per seguir essent l'amic del meu pare.

Rosa Sastre.

Així veig... així era el meu pare

És difícil, molt difícil escriure alguna paraula sobre el caire personal d'algú que acaba d'anar-se'n, sense córrer el risc que restin més coses a la ment que es puguin expressar al paper, o sentir el temor que es pugui minimitzar - o potser exagerar, mai se sap- la vida d'aquell esser que encara sents tan proper a la teva vida quotidiana i tan a prop del teu cor... Però... correm el risc.

En Miquel era un home que destil·lava energia per cada un dels pores de la pell. Energia i vitalitat. Optimisme, activitat.

Adquiria compromisos, de vegades tants, que hi havia dies amb les hores justes per satisfer-los; s'oblidava d'ell i mesurava la validesa de la seva existència en funció a la felicitat que pogués aportar als altres... que eres tu, que era jo,... no hi havia color ni distinció. Per això, pot ser, mai es preocupà de saber si podia ser mal interpretat o utilitzat; de fet, no tenia una visió immediata sobre el quefer; ell divisava un horitzó gratificador als seus esforços més enllà del nostre temps i del nostre espai.

N'hi havia d'altres, de dies, que s'orientava de cara a ell mateix i al seu entorn. Esdevenia un home plàcid, carinyós i rialler. I feia coses -no solia parlar-ne, ho havies de descobrir- que et deixaven una petjada amorosa perquè era un home que estimava amb força.

Massa vitalitat, per poder omplir aquest buit. Però en la vida es presenten ocasions que semblen escrites a les estrelles. Ara, en aquests dies esperava amb impaciència un esdeveniment: havia de néixer el seu tercer nét.

Na Margalida, la seva muller -bona ambaixadora perquè el va saber acompanyar en les seves cabòries i tingué la paciència i la gràcia que es necessita per compartir la vida amb un home tan realista com utòpic, tan pragmàtic com quimèric- idò, na Margalida, volia una nina. Ell mai es pronuncià. L'atzar ha fet que fos un nin el nét més esperat que no el coneixerà mai. Tal vegada, perquè en Miquel va saber quin sentit havia de donar a la seva vida la va recórrer intensa i veloçment, i una fatalitat l'havia de treure d'aquest món, ja que, amb les seves condicions hauria pogut viure molts d'anys més.

La mort de Miquel Fiol a la premsa

La revista **7 Setmanari de Llevant**, en la seva edició del 21 d'Octubre, publicava una notícia firmada per C. Julve on es recollia la notícia de la mort de Miquel Fiol. La crònica, degudament traduïda deia així:

"L'ex-conseller del Consell Insular de Mallorca (CIM) i industrial natural de Sant Joan, Miquel Fiol, va morir el dimarts a conseqüència de les ferides sofrides en un accident de tràfic que es va produir a les quatre de l'horabaixa, en el kilòmetre 44.7 de la carretera que condueix de Manacor a Palma. Altres cinc persones resultaren ferides en l'accident, dues d'elles de gravetat, segons la informació de la Guàrdia Civil de Tràfic de Manacor. El sinistre es va produir en un tram dret, en el que un Ford Fiesta, matrícula PM-9423-BN va xocar de manera frontal contra l'Audi 90, en el que viatjava l'ex-conseller Miquel Fiol, de 66 anys, que va morir a l'acte. Els dos ocupants del Ford Fiesta, Jorge Zora Gavá, de 27 anys i Lluís Mariano Sastre Mazazo de 34 resultaren ferits de gravetat. Per alliberar els dos ferits de l'interior del cotxe fou necessària la intervenció del cos de bombers del Serpreisal, que va haver de serrar la part superior del cotxe, convertit en un caramull de ferros.

La resta d'ocupants de l'Audi 90 eren en Mateu Fiol Jordà de 32 anys, fill del mort, Gabriel Company Bauzà de 30 anys i Miquel Sastre Gayà de 66. Aquestes persones resultaren lleugerament ferides. Malgrat que en el moment de la col·lisió estava plovent la Guàrdia Civil considera que aquesta no fou la causa de l'accident.

El mort, Miquel Company era propietari de la fàbrica d'embotits Fiol i va estar, durant quatre anys, al front de la comissió d'Acció social del CIM pel Partit Demòcrata Popular. El succeït va commoure a la gent de Montuïri, on el mort havia fixat la seva residència després de contreure matrimoni amb la montuïrera Margalida Jordà. Fiol havia ocupat el càrrec de regidor a l'Ajuntament d'aquest poble. Després de la restauració de la democràcia fou elegit regidor per l'extinta UCD".

Miquel Fiol vist per Eduardo Bonnín

Repassant la hemeroteca, en un exemplar del diari "**Baleares**", de data del 26-04-87, trobam una definició de Miquel Fiol, feta per Eduardo Bonnín, rector dels Curssets de Cristiandat i company seu. Deia així Eduardo:

"Si he de dir la pura veritat, només puc parlar bé d'en Miquel Fiol. Jo crec que en Miquel és un home de tot cor, un entusiasta que, a més a més, ho sap comunicar tot molt bé. Si voleu, en Miquel és massa bon al·lot... Té criteri, però, per a no desapropiar aqueixa "bon al·loteria" dins el camp de la política. Crec també que en Fiol no complicarà mai la vida pel fet de posar-hi en tot la seva fe, la seva esperança i la seva caritat. Allà on se complica la vida és quan hom hi posa la prudència i la fortalesa, la qual cosa no crec que faci en Miquel Fiol... Ell sap viure cristià sense emprar-hi la etiqueta, amb tota naturalitat..."

Miquel Fiol mort en accident

Coneixia a Miquel Fiol des de fa molts d'anys, d'un Cursset de Cristiandat, on vaig assistir quan estava en "l'edat de les rebeldies", quan un deixa l'adolescència i estrenava la primera joventut.

Sent una gran gratitud per tot el que m'ajudà Miquel Fiol en aquell "època difícil" i des de llavors m'he considerat sempre amic seu. Un dels centenars d'amics que tenia Miquel Fiol, tal volta milers d'amics que tenia Miquel Fiol. Sols ens véiem de tant en tant, d'una manera fugaç, un adéu des de lluny, una calorosa i forta estreta de mans, unes poques paraules.

Miquel Fiol infondia entusiasme, irradiava optimisme. El seu pensar i les seves paraules, bromes -tenia un humor fi una gràcia especial per contar anècdotes- eren sempre positives.

Per la meua feina, cada setmana vaig unes quantes vegades a Manacor. I quan he passat el Pont des Caparó i he arribat a l'indret de la nau-fàbrica d'articles artesans d'olivera Sansó, acudeixen a la meua ment, dues imatges superposades. Veig aquella imatge tràgica de dos cotxes esclafats i el cos d'una persona allargada a terra, coberta per una manta, però també veig, com si suràs damunt aquella escena sobrecollidora, el rostre somrient i afable d'aquell Miquel Fiol amic de tothom, que sempre tenia unes paraules optimistes i encoratjadores.

I vull quedar-me amb aquesta darrera imatge. La d'un Miquel Fiol somrient i que sempre tenia paraules optimistes i encoratjadores, perquè així ens seguiràs ajudant amic Miquel Fiol.

M.F.

Miquel Sastre, l'amic de tota la vida

Miquel Fiol Company, va néixer a Sant Joan el dia 13 d'abril de 1928. Aquest mateix dia naixia també a Sant Joan, el seu amic de tota la vida, Miquel Sastre Gayà.

El destí o la fatalitat va fer que aquests dos homes estassin a punt de morir el mateix dia. Perquè Miquel Sastre acompanyava a Miquel Fiol aquell fatídic dia 18 d'octubre. Estava al seient de darrere, dins el mateix cotxe quan esdevení la tragèdia.

L'amistat de Fiol i Sastre, ve des de la seva infància. És a l'època d'aspirants d'Acció Catòlica on comencen una "col.laboració" pràctica. Eren aquells dies de la postguerra, de manca de moltes coses i de pocs doblers. Juntament amb Antoni Sastre Nigorra tots tres molt joves però responsables, muntaven un taller de joguines de fusta. Aquest petit taller artesà fou muntat als baixos de la sacristia i els objectes fabricats no són comercialitzats, es destinen a "premis" per entregar als nins que es distingeixen entre els assistents a la "Doctrina". D'aquell improvisat taller sortiren unes joguines ben fetes, originals i resistents, que foren les delcíes, originals i resistents, que foren les delcíes i la il.lusió dels "premiats". Eren unes joguines que pareixien fetes per professionals i prova d'això és que una drogueria de Montuïri s'interessà per la seva comercialització o intercanvi.

Era Miquel Fiol un gran aficionat a les motos des de la seva

primera joventut. Aquesta dèria que han sentit tants i tants d'adolescents i joves, generació darrera generació la sentia Miquel Fiol en aquells anys -que com hem dit- hi havia pocs doblers. Això el va dur a "associar-se" altra vegada amb Miquel Sastre, l'amic de tota la vida, i a mitges compraren una moto. Era una Villof.

Si bé, Miquel Fiol no havia realitzat estudis a la Universitat, sí tenia una gran cultura, molt meritòria ja que s'havia anat formant a base de lectures continuades. Des de nin i, juntament amb Miquel Sastre. A l'època d'aspirant" havia llegit la gran majoria dels llibres de l'extensa -i en aquells dies ben al dia- Biblioteca Parroquial.

Miquel havia fet moltes de coses d'una manera altruïsta i andnima, sense cercar protagonisme o profit propi. Havia ajudat a amic polític, al seu ascens. Aquesta ajuda i orientació tampoc l'havia escatimada dins el món industrial, un món tan competitiu com el món polític. d'això en té constància el seu amic Miquel Sastre.

Miquel Fiol era un gran viatger. Havia realitzat múltiples viatges per Europa (França, Holanda, Itàlia, etc.), per Amèrica, el Marroc, el Japó, Filipines, etc. Tal volta aquesta afició als viatges li venia de la primera època juvenil quan juntament amb Miquel Sastre, amb el seu cosí Joan Company (avui el Pare Company), els tres anaven en bicicleta a nedar a la platja que els pa-

reixia, més propera de Sant Joan: Son Serra de Marina, amb l'objecte de nedar i "conèixer terreny".

La popularitat de Miquel Fiol s'inicià en la seva joventut, com a dirigent d'Acció Catòlica i professor dels Cursets de Cristianisme. De totes maneres, és la seva incursió dins el món de la política que fa que el seu nom aparegui en els mitjans de comunicació, i la seva activitat política és coneguda arreu de tota Mallorca i fora Mallorca, com ha quedat demostrat en motiu de la seva mort. Són moltes les personalitats polítiques que s'han sumat al dolor de la família. Álvarez del Manzano (batle de Madrid), Oscar Alzaga (ex-president del PDP), Javier Rupérez (el polític que fou víctima d'un segrest) i molts d'altres eren amics personals de Miquel Fiol.

L'industrial Miquel Fiol s'inicià en la fabricació d'embotits quan aquest sector començava la seva decadència dins Mallorca. I Miquel Fiol aconseguí triomfar i acreditar unes marques pròpies, sortides de les fàbriques de Montuïri. Es dedicà també als negocis immobiliaris, associant-se amb un arquitecte i els santjoaners Gabriel Company i Miquel Sastre, formant la societat FIAR-COSA, S.L.

Aquestes són, bastant resumides, les dades que ens ha donat sobre Miquel Fiol Company el seu amic de sempre, el seu amic de tota la vida en Miquel Sastre Gayà.

Miquel Fiol polític

A una altra part d'aquesta revista se diu que la popularitat de Miquel Fiol s'inicià en la seva primera joventut, com a militant d'Acció Catòlica. Comença com "aspirant" i arribà a ser president comarcal en temps del P. Tomeu Nicolau. Més tard, com a professor dels Cursets de Cristiandat, participà en més de 50 dels primers 100 que s'impartiren a Mallorca.

Aquest sentir cristià se traduí en la seva trajectòria política i durant els 4 anys que va estar com a Conseller d'Acció Social, se preocupà del que s'entenia per "beneficència" es convertís en "benestar social".

Avui que se parla tant de corrupció política, Miquel Fiol va deixar dit:

"Un polític ha de ser transparent i, en tot moment, ha d'estar disposat a rendir comptes al poble que l'ha votat".

Dins el camp de la política Miquel Fiol no veia enemics ni contraris polítics. Ell preferia dir que el seu partit sols era "una alternativa".

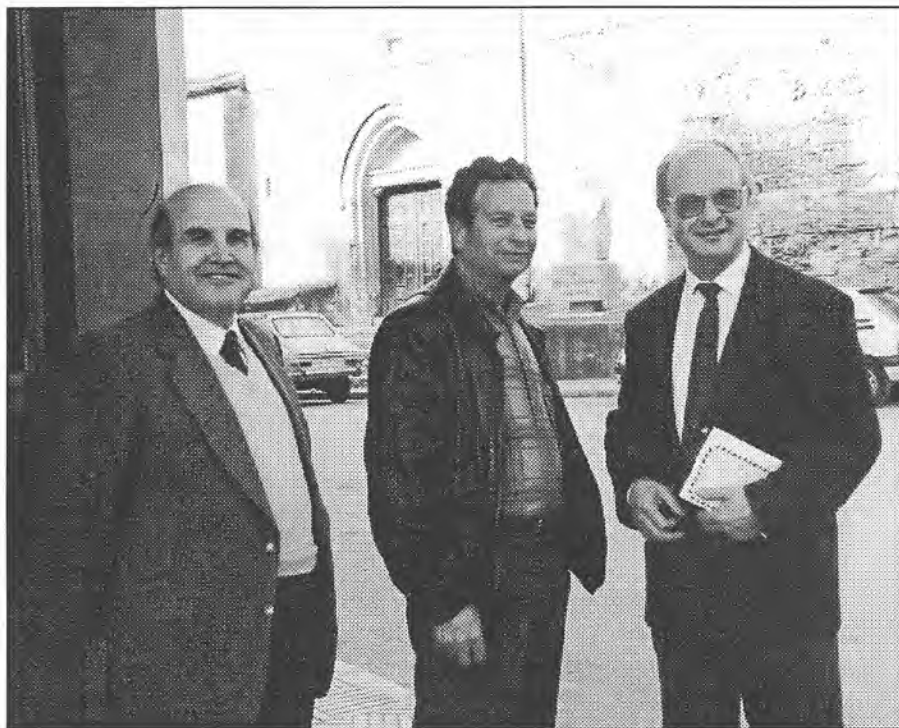
Fou regidor de Cultura de l'Ajuntament de Montuïri, des de 1971 fins a 1977, essent reelegit regidor en les primeres eleccions democràtiques.

L'any 1977, fou un dels fundadors de la Unió Democràtica de les Illes Balears (UDIB). Poc després, s'incorporà a Unió de Centre Democràtic (UCD) i fou elegit regidor de Montuïri de 1979 a 1983. Quan se desfé UCD, ingressà al Partit Demòcrata Popular (PDP). L'any 1983 fou elegit diputat per Mallorca.

De 1983 a 1987 ocupà el càrrec de conseller d'Acció Social, promovent la creació de clubs de la tercera edat arreu de tot Mallorca.

L'any 1987 el PDP designà a Miquel Fiol com a candidat a la Presidència de la Comunitat Autònoma de les Balears.

Després de la desaparició del PDP Miquel Fiol va decidir retirar-se de la vida política.

Col.laboracions

Domund - ajuda al tercer món

No és qüestió de "caritat". És sentit de justícia humana.

Les nostres ciutats s'han omplert de pintades amb el "0'7%, JA". Això mostra la impaciència d'alguns davant la misèria d'aquells a qui el nostre món fart i ben armat demana la "paciència de morir-se de fam".

A Espanya, les enquestes diuen que el 65 % de la població recolza aquesta reivindicació. A Mallorca, la "Taula per a Ruanda" ha estat un símbol de solidaritat. Així i tot, fa falta promoure una major sensibilitat de l'opinió pública sobre el problema de la misèria i el retard humà i econòmic.

S'ha d'exigir a tots els governants dels diferents nivells que complexquin amb el compromís del 0'7 %. No voler escoltar, és continuar amb la política de la ceguesa que el Nord ric sempre han practicat.

Però hem de ser coherents amb això que demanem. Hem de fomentar entre nosaltres actituds concretes d'austeritat i solidaritat. Algunes diòcesis i parròquies han començat ja a destinar el 0'7 % dels seus ingressos a projectes d'ajuda al Tercer Món; hi ha ciutadans que entreguen el 0'7 dels seus sous.

Aquest és el camí: exigir i predicar amb l'exemple. I els cristians hem d'estar a primera fila. ¿No som nosaltres els seguidors d'Aquell que ens dirà, a la tarda de la vida: "Vaig tenir fam, i donares que menjar"?

Els rectors de Sant Joan (ss. XVI-XIX)

Notes biogràfiques (7)

SALVADOR MAS, doctor en teologia (1756-1767)

Aquest va ser el primer rector de la parròquia de Sant Joan nomenat per decret reial, de resultes del Concordat signat entre la Santa Seu i la Corona d'Espanya l'any 1753. El nomenament fou despatxat a Sant Llorenç de l'Escorial el 14 d'octubre de 1756. El Dr. Salvador Mas comptava trenta-quatre anys d'edat quan pregué possessori de la rectoria de Sant Joan el dia 8 de novembre següent. Actuà de procurador del nou rector el seu germà prevere Rnd. Gabriel Mas, i l'acte va ser autoritzat pel Rnd. Joan Gayà, procurador fiscal eclesiàstic, en presència del batle reial de la vila honor Andreu Fiol, del regidor honor Mateu Rosselló, dels preveres de la parròquia i de moltes altres persones del poble, seguint el ritual de costum. (1)

El seu antecessor li havia deixat iniciada una tasca que el rector Mas va acceptar ben de bon grat: la renovació de l'oratori de Consolació, del qual havien acabat la primera volta a principis d'aquell mateix any. Durant el rectorat de Mn. Mas es varen fer les rafes o contraforts per reforçar la paret de la part de tramuntana, i la segona i tercera voltes de la nau, acabades respectivament els anys 1760 i 1765. El rector va pagar dels seus propis diners els materials i la mà d'obra de la tercera volta. Quan s'acabà la quarta i última volta de l'església l'any 1772, Mn. Salvador envià des de Sóller, d'on era aleshores rector, cinc lliures per contribuir a les obres. (2)

Una altra empresa que havia restat inacabada d'en temps del rector Rafel Amengual era el retaule de l'altar major de la parròquia, que havien estrenat sense daurar-lo l'any 1752. Mentre es trobaven a la plena les obres de la segona volta de l'església de Consolació, es va emprendre l'obra de daurar el retaule major de l'església parroquial, amb la bona qualitat i factura que encara es pot comprovar en els elements d'aquell re-

taule que es guarden en el museu de la parròquia. (3)

Mn. Salvador Mas era un home coratjós i emprenedor que va concebre un projecte encara més ambiciós que aquelles dues obres que havia trobat incompletes quan arribà a Sant Joan. El temple parroquial, construït tres segles abans amb escassetat de recursos i amb les limitacions que imposava l'estretor d'una població reduïda i pobra, necessitava amb urgència una tasca de restauració i ennobliment, certament costosa, però inajornable. Sense acoquinar-se per l'esforç que exigien les obres de renovació i engrandiment de l'oratori de Consolació que encara no havien arribat a mitjan camí, es va decidir a emprendre la nova construcció de tota la coberta de l'església parroquial i la restauració de tota la nau i capelles. Així el llinatge **Mas** era incorporat a la història del temple parroquial de Sant Joan a mitjan segle XVIII amb Mn. Salvador Mas, com ho seria novament cap a la meitat del segle XX amb Mn. Francesc Mas i Galmés.

Prest va trobar el rector una bona ocasió per presentar al poble el seu projecte i demanar la col.laboració dels feligresos. Les cròniques de les missions populars dirigides a Mallorca pels missioners de sant Vicenç de Paül registren una missió predicada a la parròquia de Sant Joan pels PP. Ferrer, Ribes i Rocamora, del 6 de gener al 5 de febrer de 1760. Aquesta mesada de predicació va commoure tota la feligresia i va acabar amb una comunió general en la qual participaren, segons la crònica, 1.500 persones (4). D'aquesta missió en quedaren algunes iniciatives concretes: es va introduir la pràctica de l'oració mental, fou creada una escola o **costura** per a nines i al.lotetes (5), i sobretot es va despertar l'entusiasme popular per secundar aquell projecte agosarat del rector Mas.

El dia 20 de març de 1760, el rector, el batle, els regidors i els obrers de

l'obra de l'església elegiren cobrador i depositari el vicari de la parròquia Rnd. Miquel Gayà i Gayà, a. **puruc** (1715c.-1795), el qual va iniciar la **Relació de totes les persones de esta Vila de St. Juan qui han oferit donatius voluntaris per la obra de la Parroquial Iglésia de la present vila**, un llibre en el qual va anotar escrupulosament totes les entrades i despeses de les obres, fins que va cessar en el càrrec a l'octubre de 1768. Al compte de l'obra ingressaven, a més dels donatius dels feligresos, el sobrant anual de totes les obreries, i la taxa -entre dues i tres lliures- que pagaven les famílies que volien enterrar els seus difunts dins l'església (6).

Durant aquests vuit anys i mig s'emmerçaren en els obres 1.400 lliures; molts de feligresos col.laboraren desinteressadament en la mà d'obra i el transport de materials. El rector Mas **oferí per donatiu voluntari per tota dita obra, vivint i essent rector de dita vila, 400 lliures**. Va fer la primera aportació, de 51 lls., el 6 d'abril de 1760; amb un darrer donatiu de 74 lls. 10 ss., consignat el 4 de setembre de 1766, arrodoní en 300 lls. la seva contribució personal a les obres, més d'una quinta part del total invertit durant el seu rectorat (7).

La comptabilitat que portava el cobrador i depositari Mn. Miquel Gayà dona poca informació concreta dels treballs que es feien. Consta la renovació de les capelles de les Animes, de sant Antoni, i de sant Joaquim i santa Anna, avui de la Puríssima; es mencionen també obres a la sagristia. A les darres de 1766 es va tomar el cor per fer-lo de bell nou i es va fer la façana principal de l'església, de la qual en queden uns vestigis a la façana del temple actual. Les obres serien continuades i rematades pels dos successors de Mn. Salvador Mas.

Cap al final d'aquest rectorat, del 26 al 28 d'octubre de 1766, visità la parròquia el bisbe don Francisco Garrido de

la Vega. Monsenyor deixà consignada la seva satisfacció i reconeixement per les obres realitzades i per les que es trobaven en curs, **por los muchos caudales que se han recogido y expendido... y no puede dexar de confesar que, siendo efecto de la mucha piedad y devoción de los vecinos de esta villa, también se han notado el celo y aplicación de el Rector en promoverlos y ejecutarlos con su exemplo y obras, y eran dignos de la gratitud de su Ilma. que, edificado de la mucha piedad con que contribuien a el maior adorno de la casa de Dios y su templo, como se dexa ver en su fábrica y está patente en las quantas de este libro, ha querido manifestar su gozo en esta providencia** (8).

La capacitat i bones disposicions del Rnd. Salvador Mas el recomanaven per a un camp de treball més ample, i així va ser quan pel juny de 1767 fou nomenat rector de la parròquia de Sóller. Per al temps de la vacant, el 7 de l'indicat mes de juny va ser designat ecònom de Sant Joan el Rnd. llicenciat Antoni Mayol i Florit (1730c.-1813), germà del doctor en medicina Pere Mayol (9). El rector Salvador Mas en el seu testament de 7 de novembre de 1781 es recordà de la seva antiga feligresia i llegà als pobres de Sant Joan un censal de 9 lliures anuals (10).

JOAQUIM PERELLO, doctor (1767-1779)

El dia 31 d'agost de 1767, el Rnd. Miquel Pellisser, procurador fiscal eclesiàstic, a presència del batle reial honor Mateu Rosselló i dels regidors Antoni Fiol i Joan Barceló, donà possessoria de la rectoria de Sant Joan al Rnd. doctor Joaquim Perelló, representat pel seu germà Mn. Salvador Perelló, beneficiat de la Seu (11). El nou rector comptava trenta anys d'edat.

Mn. Joaquim Perelló ha de ser encasellat, com el seu antecessor, en el gremi dels **rectors picapedrers**, ja que la dotzena d'anys del seu rectorat fou marcada majorment per les obres de reforma i restauració dels dos temples santjoaners, l'oratori de Consolació i l'església parroquial.

Les obres de l'església de Consolació, iniciades durant el rectorat de Mn.

Rafel Amengual i continuades pel rector Salvador Mas, varen ser quasi totalment acabades pel rector Perelló: entre la Pasqua de 1769 i el Quart Diumenge de 1772 construïren la darrera volta, amb la galeria del cor i l'escala exterior per pujar-hi; a la primavera de 1779 començaren les obres per allargar l'església amb l'edificació del presbiteri i cambril de la Mare de Déu, però Mn. Joaquim ja no era a la parròquia quan es varen inaugurar, el Quart Diumenge de 1780 (12).

La documentació referent a les obres del temple parroquial, que duren una trentena d'anys (1760-1790), és molt escassa a l'arxiu parroquial. Ens proporcionen alguna informació les descripcions de dos viatgers insignes: el curiós i erudit Jeroni Berard i l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria (13).

Reunint totes les dades, deduïm que, de la volta de canó amb què varen cobrir tota la nau, el rector Perelló va acabar la secció immediata a la façana principal, **construïda en los años de 1763 a 1778** (Arxiduc), i va continuar la part restant, **que lleva las fechas 1768 y 1778** (Arxiduc), sense completar-la; va fer el baptisteri, a la capella on ara hi ha l'entrada a l'escala del campanar -a la qual abans s'entrava pel racó de la capella del Cor de Jesús-, **con la más propia decencia, con la que debería estar indispensablemente en todas las demás parroquias: tiene su portada de dos pilares, arcos, remate y adornos al estilo de Klauber, alemán, y de estuco blanco; dentro corre a modo de camaril con arcos ochavados sobre pilaritos y lunetones relevados por el mismo estilo, todo con sócolos pedestales sobre una curiosa grada; la pila, al centro, sube sobre un pedestal a modo de capitel de columna dórica, todo ochavado de muchos ángulos a lo antiguo, cubierta con su piramidal puerta y vestidura** (Berard); també és obra seva el cor, **muy grande y con balconada de buena piedra arenisca, blanqueada, con su regia escalera** (Berard). El baptisteri el construïren els anys 1771-1772, i el cor a 1778-1779 (14).

De les obres materials del Rd. Joaquim Perelló en queden tres modestes

reliquies amb un valor merament testimonial: vora el portal lateral de l'oratori de Consolació, l'escala per on pujaven al cor, ja enderrocat; al peu del campanar, dins l'església parroquial, la portada del baptisteri; i en el museu parroquial, un tros de l'arrambador de la monumental escala del cor, que Berard qualificà de **regia**.

El rector Perelló, havent cobert dotze anys de servei parroquial a la feligresia de Sant Joan, volgué mudar de parròquia i acudí al concurs per a provisió de parròquies, convocat pel bisbe don Pedro Rubio Benedicto; entre les parròquies de Sineu i Santa Maria del Camí a les quals tenia opció, s'inclinà per aquesta darrera. Cessà en el càrrec de rector de Sant Joan en complir-se quasi dia per dia els dotze anys del seu nomenament, i el 30 d'agost de 1779 la parròquia fou confiada amb títol d'ecònom durant la vacant, a l'esmentat Mn. Miquel Gayà, vicari i administrador de l'obra de l'església (15). Mn. Perelló, rector ja de Santa Maria, cedí per l'obra de l'església de Sant Joan 12 lls. 2ss. 6ds. que el prevere Mn. Antoni Mayol i Florit havia cobrat per orde de l'ex-rector, per endarreriments d'alguns feligresos (16).

Cal recordar que durant aquests dos rectorats va transcórrer la vida del servent de Déu Fr. Lluís Jaume: en temps del rector Salvador Mas va vestir l'hàbit franciscà (27 de setembre 1760), va fer la professió religiosa (28 de setembre de 1761) i va ser ordenat prevere (22 de desembre de 1764); i els dies del rector Joaquim Perelló va embarcar cap a Califòrnia (5 de març de 1769), i morí a mans dels indis (5 de novembre de 1775). Sens dubte un i altre rector es varen sentir afectats, amb tota la feligresia, per les notícies d'aquests esdeveniments decisius en la vida del membre més qualificat de la família parroquial santjoanera.

Josep Estelrich i Costa

NOTES

1. APSJ (Arxiu parroquial de Sant Joan), **Visites pastorals**, 21.3, fs. 118-119.

2. APSJ, **Obrieres**, 61.3, fs. 17-18; **Obres**, 34.1, f. 76. Vegeu ESTELRICH I COSTA, Josep. **El pujol de Consolació de Sant Joan**. Mallorca 1993, pàgs. 60-61.

3. APSJ, **Obrieres**, 61.3, fs. 34.35v.-36v.

4. La xifra és evidentment exagerada: segons els padrons parroquials, el nombre total de feligresos en edat de combregar era de 1.100 l'any 1751, i de 1.118 l'any 1766. APSJ, **Visites pastorals**, 21.3, f. 112v.; 21.4, f. 7.

5. Vegeu MEL I SUCRE, **Gavelles per a la història. IX. Professions liberals**, nro. 169 (juliol 1994), pàg. 29.

6. **Llibre de la cobrança de los donatius han oferits per la obra de la Iglésia de esta Vila de Sant Juan, comensant a 20 mars 1760**. APSJ, **Obres**, 34.1.

7. APSJ, **Obres**, 34.1, f. 1.

8. APSJ, **Obrieres**, 61.3, fs. 168v.-169.

9. Cfr. **Llibres de difunts**, APSJ, 13.4, f. 96 - 13.5, f. 12.

10. APSJ, **Almoines dels pobres**, 41.2, fs. 16. 20.

11. APSJ, **Visites pastorals**, 21.4, fs. 14-18.

12. APSJ, **Obrieres**, 61.4, fs. 2-15. Vegeu **El pujol...** cit., pàgs. 61-62.

13. Jerónimo de BERARD. **Viaje a las Villas de Mallorca. 1789**. Transcripció del manuscrito de la Biblioteca municipal de esta Ciudad, introducció i notes por Lorenzo Pérez. Ajuntament de Palma, 1983, pàgs. 217-218. Arxiduc LLUIS SALVADOR. Descripció de la vila i terme de Sant Joan, de l'obra **Die Balearen in Wort und Bild**, traducció de l'original alemany per Francesc de B. Moll, a DOCUMENTA, pàgs. 90-93.

14. APSJ, **Confraries**, 63.1, f. 200; **Visites pastorals**, 21.4, f. 22v..

15. ADM (Arxiu diocesà de Mallorca), III/161/19; APSJ, **Visites pastorals**, 21.4, 38. Cfr. **Llibres de difunts**, 13.6, 88-104.

16. APSJ, **Confraries**, 63.1, f. 91.

Temps d'amaror

Solucions per a les terres baixes

Mallorca té una pluviometria força irregular, com pertoca a un país de la Mediterrània, el que fa que uns anys sien molt eixuts i uns altres massa amarats.

Fins i tots es dóna, a vegades, el cas de que ploqui massa una determinada època (generalment a la tardor i l'hivern) i tot seguit no ploqui la resta de l'any, el que fa que mentres les terres baixes s'han anegades, les altes tenen dificultats per salvar la collita; ho diu clar aquesta cançó.

Es Rafal és lloc fotut
a l'amo cada any l'hi pega,
sa terra bona s'anega
i sa prima se mor d'eixut.

Però aquí volfem comentar aquelles possibles solucions per a salvar les terres baixes de l'embassament degut a plugudes excessives.

Els nostres avantpassats, no disposaven amb més força que la dels seus braços ni més eines que el càvec i els gavilans, solucionaren en gran mesura el problema, obrint una bona xarxa de síquies, a les quals desembocaven nombrosos albellons.

Així aconseguiren posar en cultiu terres improductives per embassament, dels pobles del pla, entre elles les del Pla de Ses Veles de Sant Joan.

Si n'hi havia de kilòmetres de síquies, més n'hi havia d'abellons i d'aquests eren populars el que donàvem nom al comellar que va des de la serra de la Tramuntana del poble cap a Sa Bastida "Comellar d'ets Aubellons" o també el que travessava la possessió d'Els Calderers, del Camp Rafal, al peu del Puig de Bonany, fins a la Bassa de s'Ermità, al camí dit d'Els Calderers.

Però els nostres padrins no sols havien fet aquestes obres, sinó que les conservaven: netejaven les síquies, eixerment romaguers i arbusts, o reconstruint els trams d'albello que s'havien obstruït.

Fou a partir de la maquinització de l'agricultura, amb la subsegüent baixada de persones emprades, quan s'abandonaren aquelles feines; els torrents i síquies s'invadiren de romaguers i arbusts, ademés d'omplir-se de deixalles (geleres,

cuines, plàstics) fins el punt que a molts d'indrets les aigües obriren nous caus al costat dels vells, inundant les terres properes.

Per altra part, els abellons, foren, molts d'ells, destrossats per les llaurades de gran fondària o amb el pas del temps s'han tapat amb la terra que han arrossegat l'aigua filtrada, pel que tampoc compleixen amb la seva missió d'eixugar el sobrant de l'aigua de les terres.

Total, que els anys d'alta pluviometria, com la tardor d'aquest 94, l'aigua que la terra no s'ha begut, per estar ja "gata" no té sortida i el "moll" perdura tan llarg temps, que molts de sementers quedaran sense poder-se sembrar.

La solució no seria massa difícil, i manco tenint els medis actuals:

Els torrents i síquies que s'ha omplert de terra l'haurien de "buidar" amb "retroexcavadores".

La vegetació espontània (romaguers, canyes, etc.) s'eliminen fàcilment, tan mecànicament amb "capoladores", com químicament amb herbicides; herbicides dessecants per plantes anuals o sistèmics per a plantes llenyoses (Lifosats).

En quan als abellons es podrien sustituir els antics fets de pedres i macs, amb els moderns sistemes de drenatge amb tubs de plàstic porós, o senzillament amb tubs normals però sense impermeabilitzar les unions, per on pugui filtrar l'aigua.

Per algunes parts, fora de Mallorca s'utilitza un "topo" (subsollador de cama llarga) que té un forat a la punta, per on s'hi passa una manguera de suficients diàmetre, que, enganxada a un potent tractor, va enterrant la dita manguera a més d'un metre de fondària i dóna bons resultats per eixugar terres.

A vegades s'ha parlat si seria bo que la Conselleria d'Agricultura (o altre organisme o entitat vinculada a la pagesia) adquirís una d'aquestes màquines, per llavor llogar als interessats.

Perquè és clar: **alguna cosa s'hauria de fer per seguir aprofitant els anys amarats les millors terres del Pla.**

Josep Estelrich i Mieras.

En la revista del passat mes de Setembre, en la crònica relativa a les Festes Patronals 94, quan parlavem de l'edició del Programa, feiem la suggerència a l'Ajuntament de l'inclusió dels Pregons que des de l'any 1993 se venen pronunciant. Per gentilesa de Maria Matas Sastre (Cartera) que ens ha enviat el pronunciat l'any passat, publicam aquest pregó.

Santjoaners i santjoaneres:

Des d'aquest balcó de "Sa Casa de la Vila", vull transmetre la satisfacció i l'orgull que sent pel fet de ser aquí en aquests moments.

Ha estat una grata sorpresa que s'hagi pensat en mi per fer aquesta feina, i ha estat grata perquè la persona elegida per fer el primer pregó de les nostres festes, no ha estat cap personatge famós, ni cap senyor, ni tan sols cap autoritat, és a dir, no han estat les forces vives de sempre. Per primera vegada, qui puja a fer aquest pregó és, ni més ni manco, una dona, una santjoanera, senzilla, que l'únic mèrit que pot tenir és estimar el poble on va néixer.

És veritat, però, que qui m'ha donat aquest honor, ha estat aquest consistori, un consistori de diferents colors i diferents idees, totes elles respectables. Per això, no vull llevar el mèrit que té per a mi que davant la celebració d'unes festes populars es doni la paraula al poble. Fets com aquests ajuden i ensenyen que la convivència entre nosaltres sigui més sana i oberta.

També vull dir, i m'agradaria que em creguéssiu, que tan contenta estaria si en lloc d'aquesta dona que us parla hi hagués aquí qualsevol de vosaltres que m'estau escoltant. Des d'aquest balcó vull animar el consistori perquè aquesta no sigui la darrera vegada que faci participar el poble.

Aprofitant aquest motiu, i ja que mai no havia tengut ocasió de dirigir-me a vosaltres, us demanaria que féssim de la nostra vila un lloc on els rancors, l'enveja, l'odi i altres males herbes, no trobin estada en cap de nosaltres, ni grans ni petits.

Facem honor a la nostra tradició de poble pagès, honest, treballador, alegre i hospitalari i convertim-lo, com diu la coneguda poetessa Ilucmajorera Maria Antònia Salvà, en una

Volguda Casa Pagesa, plaent com una escomesa, oberta com un mà.

Com una mà sempre estesa que convida a reposar.

Però com que de festes es tracta i ja es comencen a sentir les xeremies i pens que les festes són, han de ser, una demostració d'alegria, posem-nos el vestit nou, que ara es tracta de bulla, de renou, de germanor, de comunicació, de participar-hi, de córrer davant el dimoni, de ballar fins que surti el sol, de coets i de rodes de foc i també de parar una bona taula on ens puguem envoltar amb els nostres familiars i amics.

Per tot això, vull dir a tots els santjoaners i també a tots els qui ens acompanyen, que vénen d'altres indrets de la nostra estimada Mallorca i fins i tot de fora, "siau benvinguts". Gràcies i molts d'anys.

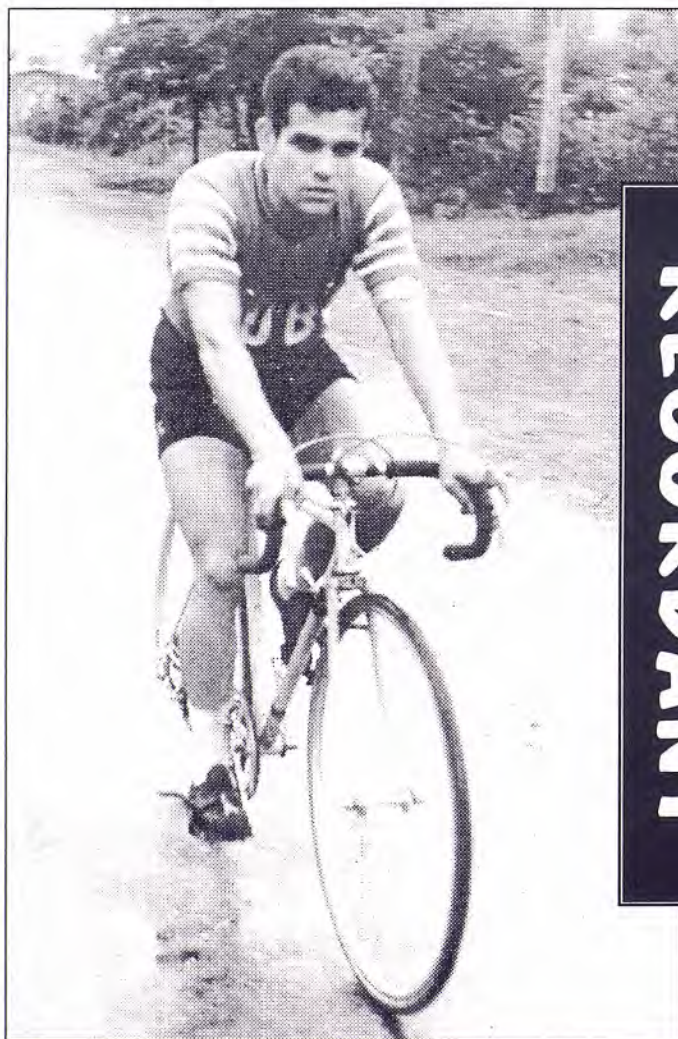
Comencen les festes!

Visca Sant Joan i visca Mallorca!

*Sant Joan, 20 d'agost de 1993
Maria Matas Sastre, "Cartera"*

**P
R
E
G
O

9
3**

**REC
ORDANT**

Toni Karmany